

SŘ ve své současné podobě je oproti svému poslednímu předchůdci, který byl srozumitelný jak pro úředníky, tak širší veřejnost, zbytečně rozsáhlým a ambiciózním projektem. Úmyslem předkladatelů v rozporu s tradičním principem subsidiarity správních řádů zřejmě bylo pojmout co nejvíc řízení, jež se vyskytují v odvětví českého správního práva. Jak jinak si vysvětlit méně častá správní řízení uvedená v části třetí SŘ? Přes povahu prostého (a navíc subsidiárního) zákona si SŘ dělá ambici být jakýmsi nadzákonným předpisem, když si vyhrazuje použití svých ustanovení i v případech, kdy je to zvláštním předpisem vyloučeno. Na dopady některých problematických ustanovení SŘ na řádné vedení správního řízení se v této práci zaměříme podrobněji. Již v tomto úvodu lze ale konstatovat, že ve své současné podobě neodpovídá SŘ potřebě nástroje, který jednotlivce srozumitelně provádí jeho správním řízením, ani náležitě neposlouží úředníkovi, který správní řízení vede, neboť je povětšinou *velmi podrobný, nedostatečně přehledný a zbytečně složitý*.¹⁸ Nicméně je zde a všechny procesní subjekty se tomu musejí přizpůsobit, neboť – jak je mi aspoň známo – zde není v dohledné době reálná jeho zásadnější novelizace.

Předkládaná práce s názvem *Vybrané aspekty řádného správního procesu* se věnuje správnímu řízení a jeho vybraným institutům především z pozice jeho účastníka, neboť právě pro něj tu garance řádného procesu (řízení) jsou. Domnívám se ale, že tento pohled není současné české veřejné správě stále úplně vlastní, což mám možnost průběžně pozorovat ve své právní praxi.¹⁹ Práce se systematicky zabývá nejprve pojmem řádného správního procesu a řádného správního řízení jako jeho subtypu, obecnými předpoklady, za kterých může správní proces a zejména správní řízení řádně probíhat. Po úvodních pasážích tak přichází kapitola *Správní řízení a jeho zásady*, která se věnuje nejprve pojmu *správního řízení*, jeho odlišnostem od jiných právních procesů a procesním principům, jež

¹⁸ J. Baxa doplňuje, že SŘ je „ukázkou škodlivé přemíry právní regulace a takové té legislativní iluze (...), že čím podrobnější budou pravidla, tím jednodušší bude postup. Je to (...) úřednické vidění světa, jenom ten občan se nějak z toho všeho vytratil.“ – srov. Baxa, J.: Nástroje jednotného výkonu státní správy z pohledu správního soudnictví. In: Hrabcová, D. (2005), s. 32. Zásadní výhrady ke koncepci SŘ podává také V. Sládeček – srov. Sládeček, V.: Ke koncepci správního řádu. In: Všeobecné správné konanie (2010), s. 21 – 25.

¹⁹ Od roku 2003 působím jako právník odboru sociální pomoci Magistrátu města Olomouce, od roku 2005 na pozici vedoucího oddělení právního. Zaměřením odboru jsou pak ovlivněny příklady aplikace jednotlivých institutů správního řízení, na které se odkazují. K tomu je nutno poznamenat, že řízení vedená úseku sociálního práva probíhají takřka plně dle správního řádu a zvláštní úprava řízení zahrnuje pouze drobné odchylky, takže se mi použití příkladů z tohoto právního odvětví nejeví pro účely této práce jako nevhodné.

jsou mu vlastní. Kapitulu uzavírá pojednání o procesních podmínkách. Poté se přistupuje k rozboru stěžejních institutů správního řízení, avšak nikoli tradičně, ale zorným úhlem zajištění nejdůležitějších procesních práv účastníků řízení. Předmětem zájmu budou *aspekty řádného průběhu správního řízení*, z nichž si největší pozornost zaslouží pasáž o vázanosti veřejné správy právem, protože z tohoto principu vycházejí další zásady ovlivňující správní řízení. O některých z nich bude pojednáno blíže. Žádné správní řízení nemůže existovat bez svých účastníků, současnosti je vlastní model veřejné správy jako služby veřejnosti. *Právům účastníků řízení* jsem proto vyčlenil samostatnou kapitolu, nejdůležitější je z nich bezesporu právo být správním úřadem slyšen. Právo na vyřízení věci bez zbytečného odkladu sice patří mezi práva účastníka, prostředky, které správní řád obsahuje za účelem *rozhodování správních úřadů bez zbytečného odkladu*, si však zaslouží pozornost hodnou zvláštní kapitoly. Zaměříme se na problematiku lhůt, ochranu účastníků před nečinností správních úřadů, ale i na možnost obrany správních úřadů před obstrukcemi dotčených osob. Poslední kapitola práce, s názvem *Ochrana práv ve správním řízení* se zabývá prostředky ochrany, které poskytuje princip dvouinstančnosti řízení, tedy řádnými odvolacími prostředky a možností přezkoumat meritorní rozhodnutí na základě jejich uplatnění. Vedle těchto prostředků sem patří i mimořádný opravný prostředek – obnova řízení na žádost účastníka a také institut stížností. V závěru nabízím kromě shrnutí také některé návrhy *de lege ferenda*.

Problematika řádného správního řízení, lépe řečeno jakýkoli řádný právní proces, je zajímavou a značně dynamickou oblastí práva. V této oblasti probíhá v poslední době spousta změn, které se pomalu, ale jistě budou muset odrazit v myšlení procesních subjektů. Tyto změny jsou zapříčiněny jednak soudními zásahy do systému veřejné správy (především výklady procesních institutů či poukazování na špatnou aplikaci právních norem správními úřady), ale také změnou filosofie (nejen) právního myšlení o pojmu a účelu veřejné správy, se změnou náhledu na účel státu a jeho zájmy. Řádné správní řízení je samozřejmě “pouhý” ideál aplikace práva, ke kterému směřuje moderní právní stát. Právo totiž vytváří pravidla a postupy, nicméně jejich aplikace je opět na lidech samotných. A lidé, jak známo, jsou ovlivnitelní při své činnosti řadou faktorů. Právní řád může jen nastavit systém pravidel a opatření pro případ jejich obcházení či dokonce porušování, a tím ukázat aplikujícím subjektům správnou cestu tak, aby práva a oprávněné zájmy účastníků správních řízení byly co nejvíce chráněny.